

**Bērns ģimenē un ārpus tās
patvēruma procedūras ietvaros**

SATURS

- 01** ES PATVĒRUMA ACQUIS: DEFINĪCIJAS UN PRINCIPI
- 02** STANDARTI
- 03** VECUMA NOTEIKŠANAS PROCEDŪRA
- 04** ĢIMENES VIENOTĪBAS PRINCIPA NODROŠINĀŠANA
- 05** BĒRNA LABĀKO INTEREŠU PRINCIPS TIESU PRAKSĒ

ES PATVĒRUMA ACQUIS

Definīcijas

- “Nepilngadīgais” ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas jaunāks par 18 gadiem
- “Nepilngadīgais bez pavadības” ir nepilngadīgais, kas ieradies dalībvalstu teritorijā bez tādu pieaugušo pavadības, kuri ir par viņu atbildīgi saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem vai praksi, kamēr šāda persona nav par viņu uzņēmusies aizgādību; tas ietver nepilngadīgo, kas ir palicis bez pavadības pēc ierašanās dalībvalstīs.

ES PATVĒRUMA ACQUIS

Principi

- ES Pamattiesību hartas 24. pants
- Direktīva par kopējām procedūrām: 33. apsvērums “Dalībvalstu galvenajam apsvērumam, piemērojot šo direktīvu, vajadzētu būt bērnu interesēm, saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (Harta) un Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām. Izvērtējot bērna intereses, dalībvalstīm jo īpaši būtu pienācīgi jāņem vērā nepilngadīga bērna labklājība un sociālā attīstība, tostarp viņa priekšvēsture.
- Patvēruma likuma 3. panta piektā daļa: “Patvēruma jomā it īpaši piemēro bērna tiesību aizsardzības principu un ģimenes atkalapvienošanās principu”.

ES PATVĒRUMA ACQUIS

Īpašās procesuālās un uzņemšanas garantijas

Uzņemšanas nosacījumu direktīvas 21. pants:

“Dalībvalstis savos valsts tiesību aktos, ar kuriem īsteno šo direktīvu, ņem vērā šādu **mazāk aizsargātu personu īpašās vajadzības – nepilngadīgie, nepilngadīgie bez pavadības**, invalīdi, veci cilvēki, grūtnieces, vientuļi vecāki ar mazgadīgiem bērniem, cilvēku tirdzniecības upuri, personas ar nopietnām slimībām, personas ar garīgiem traucējumiem un personas, kas pārcietušas spīdzināšanu, izvarošanu vai cita veida nopietnu psiholoģisku, fizisku vai seksuālu vardarbību, piemēram, sieviešu dzimumorgānu kropļošanu”.

ES PATVĒRUMA ACQUIS

Īpašās procesuālās un uzņemšanas garantijas

Uzņemšanas nosacījumu direktīvas 23. pants:

Daļībvalstis nodrošina iespēju saņemt **rehabilitācijas pakalpojumus** nepilngadīgajiem, kas cietuši no jebkāda veida ļaunprātīgas izmantošanas, nevērības, ekspluatācijas, spīdzināšanas vai cietsirdīgas, necilvēcīgas un pazemojošas izturēšanās vai kas cietuši bruņotos konfliktos, un nodrošina, ka nepieciešamības gadījumā ir paredzēta atbilstoša garīgās veselības aprūpe un kvalificēta konsultācija.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 3. panta septītajā daļā:

“Tiesības saņemt sociālo rehabilitāciju kā vardarbībā cietušiem bērniem ir bērniem, kurus par patvēruma meklētājiem ar īpašām uzņemšanas vajadzībām vai par mazāk aizsargātām personām izraidīšanas procedūrā ir atzinušas attiecīgajā procedūrā iesaistītās institūcijas.” (Jaunums no 01.04.2022.)

STANDARTI

Nepilngadīgie

- Uzņemšanas direktīvas 23. pants
- Izmitina kopā ar vecākiem, brāļiem un māsām vai citām personām, kuras ir atbildīgas par šo nepilngadīgo
- Jānodrošina iespēja iesaistīties brīvā laika pavadīšanas pasākumos, tostarp viņu vecumam atbilstošās rotaļās un atpūtas pasākumos, un pasākumos svaigā gaisā.

Nepilngadīgie bez pavadības

- Uzņemšanas direktīvas 24. pants
- Pārstāvja iecelšana;
- Izmitina kopā ar a) pieaugušiem radniekiem; b) kopā ar audžuģimeni; c) izmitināšanas centros, kur ir īpaši apstākļi nepilngadīgajiem; d) citās izmitināšanas vietās, kas piemērotas nepilngadīgajiem;
- Sāk meklēt nepilngadīgā bez pavadības ģimenes locekļus
- Darbinieki, kas strādā ar nepilngadīgajiem bez pavadības, ir atbilstoši apmācīti

STANDARTI

Pārstavis nepilngadīgajiem bez pavadības

- Ropažu novada bāriņtiesa
- Daugavpils bāriņtiesa
- Tiek iecelts ļoti īsā laikā, neatkarīgi no diennakts laika (!)
- Piedalās visās patvēruma procedūras stadijās, konsultācijās, ārsta vizītēs, veicina piekļuvi izglītības iestādēm.

- Izaicinājumi
- Pārstāvis vai mentors?
- Tulkošanas izmaksas (kurai iestādei ir jāsedz?)

Izmitināšana

Pastāv divi atvērtie centri

Mucenieki un Liepna

Ģimenes ar bērniem pamatā
izmitina Muceniekos (Bundulīši)

KO DARĪT, JA NAV ZINĀMS VECUMS?

- Medicīniskā ekspertīze;
- Kaulu rentgens, psihologs, ārstu konsīlijs, paskaidrojumi;
- Pārstāvja piekrišana;
- Patvēruma likuma 27. pants;
- Būtiski: ja arī pēc medicīniskās ekspertīzes joprojām pastāv šaubas, tad pieņem, ka ir nepilngadīgais.

Detalizēti par vecuma noteikšanas procedūru nepilngadīgiem patvēruma meklētājiem var lasīt: [EASO praktiskā rokasgrāmata par vecuma noteikšanu](#)

BĒRNA INTERESES TIESU PRAKSĒ

ART 01.03.2024. spriedums lietā Nr. A42-00768-24/20

Papildus tiesa norāda, ka smaga kaitējuma risku pieteicējas gadījumā pastiprina arī apstākļi, ka pieteicējai ir divi bērni (gandrīz triju gadu un vienpadsmit gadu vecumā), un šo apstākli Krievijas tiesībsargājošās iestādes ir izmantojušas, neļaujot pieteicējai kratīšanas un aizturēšanas laikā pabarot bērnus, un var izmantot arī turpmāk, lai ar pieteicēju manipulētu, pret viņu necilvēciski un pazemojoši izturētos.

[17.3] Secīgi pieteicēja Krievijā var tikt pakļauta smagam kaitējumam saistībā ar kriminālprocesu pret viņas vīru, it īpaši ņemot vērā, ka pieteicēja, neskatoties uz laulību ar pieteicēju, jau kādu laiku dzīvoja kopā ar bērniem atsevišķi no pieteicēja un pieteicējs nenodrošināja viņas drošību pēc aizbraukšanas no Krievijas 2021.gada jūnijā, turpinot dzīvot atsevišķi no sievas un bērniem citā valstī.

[17.4] Attiecībā uz pieteicēju /pers. B/ un pieteicēju nepilngadīgajiem bērniem izslēdzošie apstākļi nav konstatējami. Turklāt, ņemot vērā iepriekš veikto pieteicēju individuālo apstākļu izvērtējumu, tiesa uzskata, ka ir pamats atzīt, ka izcelsmes valsts nevar nodrošināt pieteicējai un pieteicēju bērniem aizsardzību pret smagu kaitējumu. Tas nozīmē, ka pieteicējai un pieteicēju bērniem ir tiesības iegūt alternatīvo statusu. Līdz ar to tiesai ir pamats daļēji apmierināt pieteicēju pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un uzlikt par pienākumu pārvaldei pieņemt lēmumu par alternatīvā statusa piešķiršanu pieteicējai un pieteicēju bērniem.

BĒRNA INTERESES TIESU PRAKSĒ

ART 09.03.2023. spriedums lietā Nr. A42-00871-23

Pieteicējas izraidīšanas procesa ietvaros pārvalde vispār nav vērtējusi pieteicējas bērna intereses, kas pats par sevi ir vērtējams kā Bērna tiesību konvencijas 3.panta pārkāpums. Minēto atzinusi arī Eiropas Savienības tiesa savā 2021.gada 11.marta spriedumā norādot, ka dalībvalstīm ir pienākums pienācīgi ņemt vērā bērna interešu prioritāti, pirms pieņemt atgriešanas lēmumu, kam pievienots iebraukšanas aizliegums, pat ja šī lēmuma adresāts ir nevis nepilngadīgā persona, bet tās vecāks (sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021.gada 11.marta sprieduma lietā C-112/20 Belgian State⁴³.rindkopu).

Ievērojot minēto, tiesa atzīst, ka pieteicējas izraidīšana no Latvijas Republikas pārkāptu Konvencijas 3.pantā noteiktās pieteicējas tiesības, jo pārsūdzētais lēmums ir izdots tikai attiecībā uz pieteicēju un tā izpilde potenciāli šķirtu pieteicēju no viņas jaundzimušā bērna. Tāpat, neņemot vērā pieteicējas jaundzimušā bērna intereses, neveicot to vērtējumu kopsakarā ar pārsūdzētajā lēmumā iekļautajiem pieteicējas izraidīšanas un iebraukšanas aizliegumiem, tiktu pārkāpts arī Bērna tiesību konvencijas 3.pants, kas izskatāmajā gadījumā jāņem vērā.

BĒRNA INTERESES TIESU PRAKSĒ

ART 05.04.2022. spriedums lietā Nr. A42-01259-22/13

[23.2] Lemjot par starptautiskās aizsardzības piešķiršanu ir nepieciešams ņemt vērā arī nepilngadīgo pieteicēju intereses. Patvēruma likuma 3. panta piektā daļa nosaka, ka patvēruma jomā it īpaši piemēro bērna tiesību aizsardzības principu. Savukārt saskaņā ar 1989.gada Bērnu tiesību konvenciju dalībvalstis atzīst ikviena bērna tiesības uz izglītību, un īstenojot šīs tiesības ievēro vienādu iespēju principu. Ievērojot minēto, lemjot par pieteicēju atbilstību starptautiskās aizsardzības piešķiršanas kritērijiem tiesai īpaši jāņem vērā nepilngadīgo skolas vecuma meiteņu: 2005., 2007. un 2012. gada dzimušo pieteicēju intereses.

Tiesai pieejamie avoti par situāciju Kongo norāda uz kopumā sarežģītu situāciju izglītības jomā, kuru īpaši negatīvi ietekmēja ar Covid-19 saistītie ierobežojumi.

Tādējādi šādos apstākļos skolas vecuma meiteņu **nosūtīšana uz Kongo, ņemot vērā to, ka viņas šajā valstī nekad iepriekš nav dzīvojušas, arī šādā aspektā būtu uzskatāma par smagu kaitējumu Patvēruma likuma izpratnē.**

POZITĪVS PIEMĒRS NO PMLP PRAKSES

Iedarbināja Dublinas regulu

Neskatoties uz to, ka patvēruma meklētāja patvēruma iesnieguma iesniegšanas (Latvijā) brīdī bija sasniegusi 18 gadu vecumu, PMLP tomēr neierosināja lietu par iesnieguma pieņemšanu izskatīšanai, bet gan pagarināja lietas izskatīšanu, kā pamatojumu norādot uz nepieciešamību iegūt papildus informāciju.

Patvēruma meklētājam bija veselības problēmas. Patvēruma meklētājas māte atradās Vācijā.

Potenciāli - Dublinas regulas diskrecionārās klauzulas (17. pants):

“Dalībvalsts, kurā ir sagatavots starptautiskās aizsardzības pieteikums un kura veic atbildīgās dalībvalsts noteikšanas procedūru, vai atbildīgā dalībvalsts var jebkurā laikā, pirms ir pieņemts pirmais lēmums pēc būtības, pieprasīt citai dalībvalstij uzņemt pieteikuma iesniedzēju, lai apvienotu personas, ar ko ir jebkādas ģimenes attiecības, pamatojoties uz humāniem un, jo īpaši, ģimenes vai kultūras apsvērumiem, pat ja minētā cita dalībvalsts nav atbildīga saskaņā ar 8. līdz 11. pantā un 16. pantā noteiktajiem kritērijiem. Attiecīgās personas pauž savu piekrišanu rakstiski”.

BĒRNA “NOLAUPIŠANA”

Ko darīt?

- Var būt situācijas, kad bēgļa gaitās dodas viens vecāks ar bērniem, bez otra vecāka piekrišanas;
- “Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem”
- Atbildīgā iestāde Latvijā - Tieslietu ministrija
- Konvencijas 13. pants:

“Neskatoties uz iepriekšējā panta noteikumiem, pieteikuma saņēmējas Līgumslēdzējas Puses tiesai vai administratīvajai iestādei nav pienākuma dot rīkojumu par bērna atgriešanos, ja persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kas iebilst pret bērna atgriešanos, pierāda, ka -

a) persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kura ir uzņēmusies rūpes par bērnu, viņa aizvešanas vai aizturēšanas laikā nav izmantojusi savas tiesības uz aizbildnību vai ir piekritusi aizvešanai vai aizturēšanai, vai nav iebildusi pret to; vai

b) ja pastāv nopietns risks, ka viņa vai viņas atdošana sagādās bērnam fizisku vai psiholoģisku kaitējumu, vai citādi radīs neciešamu situāciju”.

CILVĒKTIRDZNIECĪBA

Ko darīt, ja pastāv aizdomas?

Divas nevalstiskās organizācijas:

- Patvērums “Drošā māja”
- Centrs “Marta”

Kādās situācijās Centrs MARTA var sniegt palīdzību un atbalstu?

Ja esi vardarbīgās attiecībās vai esi piedzīvojusi vardarbību – fizisku, emocionālu, seksuālu, ekonomisku, vardarbīgu kontroli vai vajāšanu. Arī draudu izteikšana var būt viena no vardarbības pazīmēm.

Ja esi cietusi no seksuālās ekspluatācijas, darba ekspluatācijas, fiktīvajām laulībām vai citām cilvēku tirdzniecības formām.

Uzticības tālrunis 24/7

 / Cilvēktirdzniecība / Uzticības tālrunis 24/7

Zvanot uz diennakts Uzticības tālruni cilvēku tirdzniecības mazināšanai [\(+371\) 28612120](tel:+37128612120), ikviens var saņemt palīdzību par nepieciešamo rīcību konkrētajā situācijā un izmantot to kā vienu no resursiem, ja ir nepieciešama tirdzniecības gadījumos Latvijā vai ārvalstīs.

Zvani un meklē palīdzību! Pasargā sevi un savus tuviniekus!

PALDIES!

